

Последният ми превод в съда
(17.03.2015)

На 17.03.2015 г. за последен път превеждах в съдебна зала. Доста време преди това бях решил да не бъда съдебен преводач,¹⁰⁰ но не можах да открия начин как да дам отвода си по вече започнато дело, по което съм назначен като преводач. Може и да има такъв начин, но предполагам, че той не е юридически, а чрез болнични, командировки и т. н. Разбира се, ако подсъдимият беше поискал отвода ми, щях да се отърва, но той вече беше се възползвал от такава възможност. *(НПК, чл. 274. (1) Председателят разяснява на страните правото им на отводи срещу членовете на състава, прокурора, защитниците и съдебния секретар, вещите лица, преводача и тълковника, както и правото им да възразят срещу разпита на някои свидетели.)*

Какво ме принуди да взема решението да не превеждам вече в съда? Част от причините съм изложил в статията си „Защо се отказвам да бъда съдебен преводач?“, която цитирах по-горе. По-важните от тях са неуважението към преводача и това, че професията

100 Вж. статията „Защо се отказвам да бъда съдебен преводач?“

на съдебния преводач е инфарктна.

Всъщност, неуважението към преводача, точно - към труда на преводача, поражда всички други причини, поради които не искам да превеждам в съда. Когато вляза в съдебната зала, виждам купища книжа пред съдебния състав, пред прокурора и пред адвокатата. По време на заседанието съдиите са подпомагани и от труда на секретарката, която води протокола, а съдиите наблюдават на монитор въведения текст. Всеки от споменатите юристи има на разположение цялата документация по делото и във всеки момент може да направи справка. Освен това, всичко е написано на родния му български език.

Преводачът в съдебната зала не е в състояние да си води бележки или да прави справка в речници или други справочници. Няма време да прави това, дори и да му разрешат. Всичко, което се говори в съдебната зала, е със завидно висока скорост. Разбира се, скоростта намалява заради прекалената употреба на паразитни думи и изрази, но това пък допълнително затруднява преводача, защото обърканият синтаксис му пречи да извлече смисловата есенция от казаното. Някой ще каже „Нали секретарката записва всичко, тя как успява?“ Едва ли е необходимо да коментирам един такъв въпрос. Технологиата на дейността на съдебната секретар-

ка и на съдебния устен преводач в съдебната зала е различна.

Но при последния си превод в съдебната зала осъзнах, че неразбирането на технологията на устния превод е причина преводачът в съда да бъде абсолютно безпомощен в редица ситуации.

Законодателите не се интересуват от технологията на устния превод в съдебната зала. Те не предвиждат абсолютно никакви правила за съдии, прокурори и адвокати, когато в съдебната зала се извършва превод. Тези правила би трябвало да регламентират начина, по който се говори при такива случаи. На преводача е необходимо време, за да чуе, разбере, запомни и предаде на чуждия език онова, което съдията, прокурорът, адвокатът, свидетелят и т. н. казват в съдебната зала. Много често в залата не се чува добре, а ако има озвучителна уредба, тя изкривява звука и още повече затруднява възприемането.

Преводачът в съдебната зала е подложен на изключително напрежение. Концентрацията, която се изисква от него, е неимоверна. Чуването, разбирането, запомнянето и предаването на чужд език на казаното в съдебната зала трябва да бъде моментално. Проблем обаче е, че когато превеждаш заедно с

говорещия, говорът се смесва и това затруднява чуването. А това звено прекъсне ли се, за разбиране, запомняне и предаване на чужд език трудно може да се говори. Понякога ключови думи убягват и смисълът се изпарява. Ако се опиташ да спреш съдията, например, и да го помолиш да повтори казаното, изпадаш в неловко положение, защото реакциите му могат да се проявят в безброй варианти и оттук нататък излизаш от ритъм, започваш да се разсейваш и преводът отива по дяволите. Слава Богу, не съм изпадал в такава ситуация, но колеги са ми описвали подобни случаи.

Пресъхнала уста, пулсиращи слепоочия, цялостно изтощение - това е резултатът от дву- или тричасово превеждане в съдебна зала. Може би има преводачи, които са по-издръжливи и по-способни, но, предполагам, че те са малцина. Освен това, слухът на преводача е нещо, което от една страна е дарба, но от друга - зависи и от външни фактори, от здравословното състояние, от психологическата настройка и т. н. Ако, например, имаш възпаление на ухото и трябва да превеждаш в съда, това е все едно да очакваш певец с болно гърло да се представи отлично пред публиката. Веднъж ми се случи точно това. Трудно се ориентирах откъде идва звукът, а трябваше и да превеждам. Как се справих, само аз си знам.

Може би липсата на правила няма да направи впечатление на преводача, ако той е млад, с добър слух и свежа памет, защото няма да се замисля изобщо за описаните от мен трудности. Той дори няма да забележи и това, че агенцията, която го е „наела“ да превежда в съда, изобщо не му е работодател и прибира половината от хонорара му само защото издава фактура на съда...

Въпреки всичко, надявам се колегите, които ще продължат да превеждат в съдебната зала, да повдигнат въпроса за правилата, които трябва да се спазват от съдии, прокурори, адвокати, свидетели и т. н., когато онова, което казват в съдебната зала, се превежда. Необходимо е законодателите да бъдат запознати с технологията на устния превод и да предвидят въвеждането на споменатите правила.